

ΚΑΠ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

6 11 2011

A. ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΚΑΠ

Η Ευρώπη βρίσκεται στο κατώφλι μιας νέας εποχής. Η Δημοσιονομική Μεταρρύθμιση, δημιούργησε πολιτικές πιέσεις, που δεν οδηγούν στην ενίσχυση του Κοινοτικού Προϋπολογισμού αλλά τη λιτότητα και τη δημοσιονομική πειθαρχία.

Και η παγκόσμια οικονομική κατάσταση αλλάζει. Η οικονομική κρίση ανατρέπει πολλές παραμέτρους. Επηρεάζει την εξέλιξη των αγορών και την παγκόσμια ζήτηση τροφίμων. Επηρεάζει ταυτόχρονα τα δημόσια οικονομικά και τις δυνατότητες δημόσιας παρέμβασης για τη σταθεροποίηση των αγορών και των τιμών.

Κατά την Ε. Επιτροπή, η αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού θα οδηγήσει σε άνοδο των τιμών των αγροτικών προϊόντων και σε αύξηση της παραγωγής και του εισοδήματος. Η ανάλυση αυτή καταρχήν είναι λογική, αλλά δεν παίρνει υπόψη βασικές παραμέτρους, όπως

- η αύξηση του κόστους παραγωγής,
- η επιθετική στάση των αγορών και η έντονη αστάθεια των τιμών, στην οποία μπορούν να επιβιώσουν μόνο οι μεγάλες εκμεταλλεύσεις
- οι επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών όπου, η γεωργία μπαίνει σε ένα νέο κύκλο ανακατατάξεων, για να προσαρμοσθεί αφενός και για να συμβάλει αφετέρου στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.
- οι στρεβλώσεις στην αγροδιατροφική αλυσίδα, από την αυξημένη απελευθέρωση της αγοράς σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο και τέλος
- η έλλειψη ρευστότητας.

Η Ευρώπη -και σίγουρα η Ελλάδα- χρειάζεται ανάπτυξη. Η γεωργία και η ΚΑΠ είναι ανάμεσα στις πολιτικές που μπορούν να σηκώσουν το βάρος του

επαναπροσδιορισμού της αναπτυξιακής στρατηγικής. Ο αγροδιατροφικός τομέας έχει τη δυναμική για να αξιοποιήσει τις διαφαινόμενες ευκαιρίες, την αύξηση δηλαδή της παγκόσμιας ζήτησης για ποιοτικά, υγιεινά και με ταυτότητα αγροδιατροφικά προϊόντα.

Για να συμβεί όμως αυτό, πρέπει να λειτουργήσει μέσα σε ένα υγιές πλαίσιο. Η γεωργία χρειάζεται δημόσιες πολιτικές αποτελεσματικές, με μετρήσιμα αποτελέσματα, με υψηλό κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο. Η ΚΑΠ αφορά εκατομμύρια γεωργών και εργαζόμενων και αντανakλά τις ανάγκες 500 εκατομμυρίων ευρωπαίων πολιτών. Στην Ελλάδα, αντιπροσωπεύει για τον παραγωγό το 40% του εισοδήματός του.

B. ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Ε. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Την περίοδο αυτή εξελίσσονται δύο διαδικασίες που αφορούν το μέλλον της γεωργίας: οι διαπραγματεύσεις για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) της ΕΕ 2014-2020 και οι διαπραγματεύσεις για τη νέα ΚΑΠ.

1. Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο

Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, όπως προτάθηκε από την Ε. Επιτροπή, περιλαμβάνει μείωση των δαπανών για την ΚΑΠ κατά 11,2% στην επταετία, σε σταθερές τιμές. Σε τρέχουσες τιμές, οι γεωργικές δαπάνες παραμένουν στα επίπεδα του 2013 (317,2 δις. € για τον 1^ο πυλώνα και 101,2 δις € για τον 2^ο Πυλώνα, για την περίοδο 2014-2020).

Οι πιστώσεις για τον 1ο και 2ο Πυλώνα συμπληρώνονται από μια πρόσθετη χρηματοδότηση συνολικού ύψους 17,1 δις € (5,1 δις € για την έρευνα και την καινοτομία, 2,5 δις € για την ασφάλεια των τροφίμων, 2,8 δις € για το πρόγραμμα διανομής τροφίμων στους απόρους, 3,9 δις € σε ένα νέο αποθεματικό για την αντιμετώπιση κρίσεων στον τομέα της γεωργίας και έως 2,8 δις € στο Ευρωπαϊκό Ταμείο για την Παγκοσμιοποίηση), εκτός του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, με αποτέλεσμα ο συνολικός προϋπολογισμός, που άπτεται θεμάτων γεωργίας, να ανέρχεται σε 435,6 δις

€ στο διάστημα 2014-2020. Οι πόροι για την γεωργία θα αντιπροσωπεύουν το 37,7% του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ, σε σύγκριση με το 41,7% της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου, 2007-2013.

Για τους υπόλοιπους Τομείς πολιτικής, στο πλαίσιο του ΠΔΠ προτείνονται αυξήσεις από 10% (Διοίκηση) έως και 61% (Ασφάλεια και Ιθαγένεια). Σημειώνεται επίσης το χαμηλό ποσοστό αύξησης των δαπανών για τη Συνοχή (2%). Η πρόταση δείχνει ότι η ΕΕ δίνει πλέον βαρύτητα και σε άλλες, πλην της ΚΑΠ, πολιτικές.

2. Η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ

Το νομοθετικό πλαίσιο, που πρότεινε η Ε. Επιτροπή στις 12 Οκτωβρίου, περιλαμβάνει κυρίως τις εξής προτάσεις κανονισμών:

- κανόνες για τις άμεσες ενισχύσεις των γεωργών
- στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (κανονισμός για την αγροτική ανάπτυξη)
- κοινή οργάνωση αγοράς των γεωργικών προϊόντων (ενιαία ΚΟΑ)

2.1. ΑΜΕΣΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΠ

Καθορίζεται ένας δημοσιονομικός φάκελος άμεσων ενισχύσεων για κάθε κράτος μέλος. Στον επόμενο πίνακα φαίνονται τα ποσά που προτείνονται για την Ελλάδα, για το διάστημα 2014 – 2019 καθώς και τα αντίστοιχα ποσά που ισχύουν για το 2013, με βάση την σημερινή ΚΑΠ.

	2013	2014	% Μεταβολή 14/13	2015	2016	2017	2018	2019
Ελλάδα	2.217	2.100	-5,3	2.072	2.043	2.015	2.015	2.015

Προτείνεται ακόμη η δυνατότητα, ανά πάσα στιγμή, να αναθεωρούνται οι ενισχύσεις λόγω οικονομικών εξελίξεων και δημοσιονομικής κατάστασης στην ΕΕ.

Προτείνονται ανώτατα όρια άμεσων ενισχύσεων για κάθε εκμετάλλευση (εκτός της πράσινης ενίσχυσης), πέραν των οποίων εφαρμόζονται μειώσεις, ως εξής:

- 20% για σύνολο ενισχύσεων από 150.000 έως 200.000 €
- 40% για σύνολο ενισχύσεων από 200.000 έως 250.000 €
- 70% για σύνολο ενισχύσεων από 250.000 έως 300.000 €
- 100% για σύνολο ενισχύσεων πάνω από 300.000 €

Τα ποσά που προκύπτουν από τις περικοπές μεταφέρονται στο 2^ο πυλώνα της ΚΑΠ, στο ίδιο κράτος μέλος.

Οι άμεσες ενισχύσεις θα αποτελούνται από τα εξής στοιχεία:

- α. Βασική Ενίσχυση:** Η βασική ενίσχυση θα δίνεται στους γεωργούς, με τη μορφή των σημερινών δικαιωμάτων, με βάση το περιφερειακό μοντέλο. Η περιφερειοποίηση θα μπορεί να εφαρμοστεί σταδιακά, για να ολοκληρωθεί από το 2019.
- β. Πράσινη Ενίσχυση:** Θα καταβάλλεται μια υποχρεωτική πρόσθετη ενίσχυση στους γεωργούς που εφαρμόζουν γεωργικές πρακτικές «φιλικές» για το περιβάλλον. Δικαιούχοι θα είναι οι γεωργοί για τις εκτάσεις όπου ασκούν βιολογική γεωργία καθώς και εκείνοι που αναλαμβάνουν την υποχρέωση να εφαρμόζουν αμειψισπορά, να διατηρούν μόνιμους βοσκοτόπους και να αφιερώνουν εκτάσεις σε οικολογικούς στόχους (αναβαθμίδες, δάσωση κλπ). Σε αυτή την κατηγορία ενίσχυσης τα κράτη μέλη πρέπει να αφιερώνουν το 30% του εθνικού τους δημοσιονομικού φακέλου.
- γ. Προαιρετική ενίσχυση στους γεωργούς στις περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα:** Η ενίσχυση θα είναι στρεμματική και θα συμπληρώνει την ενίσχυση που παρέχεται στις περιοχές αυτές από το 2^ο πυλώνα. Για το σκοπό αυτό τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν έως 5% του εθνικού τους δημοσιονομικού φακέλου.
- δ. Υποχρεωτική πρόσθετη ενίσχυση για τους νέους αγρότες:** Αφορά όσους αρχίζουν τη γεωργική τους δραστηριότητα, είναι κάτω των 40 ετών και διαθέτουν επαγγελματικά προσόντα. Η ενίσχυση θα είναι ετήσια και θα διαρκεί ως 5 χρόνια. Για το σκοπό αυτό τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν έως 2% του εθνικού τους δημοσιονομικού φακέλου. Οι

ενισχύσεις αυτές μπορούν να συμπληρώνονται με πρόσθετα ποσά από το 2^ο πυλώνα.

- ε. Ενίσχυση για τους μικρούς αγρότες: Προτείνεται ένα απλουστευμένο καθεστώς για τους μικρούς αγρότες, που θα ορίζονται με κριτήριο είτε τις ενισχύσεις που εισπράττουν είτε το μέγεθος της εκμετάλλευσής τους. Το κατ' αποκοπή ποσό ενίσχυσης για τους μικρούς αγρότες θα κυμαίνεται από 500 € ως 1000 € και θα αντικαταστήσει όλες τις υπόλοιπες ενισχύσεις που εισπράττουν. Για το σκοπό αυτό τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν έως 10% του εθνικού τους δημοσιονομικού φακέλου.
- στ. Συνδεδεμένες ενισχύσεις: Στην νέα ΚΑΠ θα υπάρχουν προαιρετικά καθεστώτα ενισχύσεων που συνδέονται με κάποια συγκεκριμένα είδη παραγωγής. Θα μπορεί να διατεθεί για το σκοπό αυτό έως 5% (υπό όρους ως 10%) του εθνικού δημοσιονομικού φακέλου. Διατηρείται η ειδική ενίσχυση για το βαμβάκι.

Ενεργοί αγρότες (στόχευση των ενισχύσεων)

Οι άμεσες ενισχύσεις προτείνεται να χορηγούνται μόνο στους ενεργούς αγρότες. Δεν θα δίνονται δηλαδή ενισχύσεις σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, των οποίων οι ετήσιες ενισχύσεις που εισπράττουν είναι μικρότερες του 5% των συνολικών εσόδων τους. Εξαιρούνται από τη διάταξη αυτή οι γεωργοί που έχουν εισπράξει κάτω από 5.000 ευρώ ως άμεσες ενισχύσεις για το προηγούμενο έτος.

2.2. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (2^{ος} ΠΥΛΩΝΑΣ ΤΗΣ ΚΑΠ)

Τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης θα βασίζονται στους στόχους για βιώσιμη παραγωγή τροφίμων - αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων - ισόρροπη εδαφική ανάπτυξη.

Τουλάχιστον 25% των πόρων της αγροτικής ανάπτυξης θα κατευθύνονται σε πολιτικές αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και πολιτικές διαχείρισης των εδαφών (συμπεριλαμβανομένης και της βιολογικής γεωργίας).

Προβλέπονται εργαλεία για διαχείριση κρίσεων. Προτείνεται να επιδοτούνται οι γεωργοί για σύναψη ασφαλιστικών συμβολαίων, τα οποία καλύπτουν κλιματικά φαινόμενα και εμφάνιση ασθενειών που καταστρέφουν πάνω από το 30% της παραγωγής. Θα μπορούν επίσης να χρηματοδοτούνται από το 2^ο πυλώνα της ΚΑΠ εργαλεία για τη σταθεροποίηση του εισοδήματος, όταν υπάρχει μείωσή του πάνω από 30% σε σχέση με το μέσο όρο της προηγούμενης τριετίας. Η αντιστάθμιση φθάνει μέχρι και το 70% της απώλειας εισοδήματος.

Προτείνεται να θεσπιστεί ένα Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο για τα Ταμεία Συνοχής, Περιφερειακής Ανάπτυξης, Κοινωνικό, Αλιείας και Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης. Το νέο Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο θα προβλέπει την σύναψη σύμβασης εταιρικής σχέσης της Ε. Επιτροπής με κάθε κράτος μέλος.

Η αποδέσμευση των κονδυλίων θα εξαρτάται από τις επιδόσεις κάθε κράτους μέλους και αναμένεται να ληφθούν μέτρα για να διασφαλιστεί ότι η αποτελεσματικότητα των πόρων δεν θα υπονομεύεται από ακατάλληλες μακροπρόθεσμες δημοσιονομικές πολιτικές.

Στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης καθορίζονται εκ των προτέρων σαφείς και μετρήσιμοι στόχοι και δείκτες αποτελεσμάτων ενώ θεσπίζεται αποθεματικό επίδοσης 5% που θα ανακατανέμεται στα πιο επιτυχημένα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.3. ΕΝΙΑΙΑ ΚΟΑ (ΚΟΙΝΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΓΟΡΩΝ) ΓΙΑ ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Το σύστημα των ποσοστώσεων γάλακτος, οι ποσοστώσεις ζάχαρης και η απαγόρευση νέων φυτεύσεων οινοποιήσιμων ποικιλιών αμπέλου προβλέπεται να καταργηθούν. Εισάγεται ένα ενιαίο μέτρο για τις ασθένειες των ζώων και την απώλεια της εμπιστοσύνης των καταναλωτών.

Τα μέτρα για την αναγνώριση οργανώσεων παραγωγών - ενώσεών τους - διεπαγγελματικών οργανώσεων επεκτείνονται.

Γ. ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

Η Ευρώπη χρειάζεται μια **Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)**, που οδηγεί στην ανταγωνιστικότητα και την βιωσιμότητα της γεωργίας. Που συμβάλλει στην ανάπτυξη και στην απασχόληση. Που παρέχει Ιδιαίτερη φροντίδα στις οικογενειακές εκμεταλλεύσεις, οι οποίες προσφέρουν στην κοινωνία, παράγοντας τα προϊόντα της διατροφής μας και προστατεύοντας το περιβάλλον. Οι γεωργοί προσφέρουν δημόσια αγαθά, μέσα σε μία ασταθή αγορά, με άνισο ανταγωνισμό και πρέπει να τους το αναγνωρίσουμε. Παρά τις προσπάθειες της Επιτροπής, οι προτάσεις της για τη νέα ΚΑΠ δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των ευρωπαϊών αγροτών και της κοινωνίας.

Άμεσες Ενισχύσεις

Όσον αφορά την ανακατανομή των ενισχύσεων ανάμεσα στα κράτη μέλη, πρέπει να μην ανατρέπει υφιστάμενες ισορροπίες και να υλοποιηθεί σταδιακά ώστε να υπάρξει επαρκής μεταβατική περίοδος.

Το σύστημα των άμεσων ενισχύσεων θα πρέπει να οδηγεί στην απλούστευση των κανόνων και στην ευελιξία της εφαρμογής τους, ώστε να μην απειλείται η ανταγωνιστικότητα της γεωργίας. Η δομή που προτείνεται δεν δίνει λύσεις σε όλα αυτά τα κρίσιμα ζητήματα.

Η περιφερειοποίηση των ενισχύσεων είναι κοινωνικά δίκαιο μέτρο. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διαμορφώνουν το ύψος των ενισχύσεων ώστε να μην προκληθούν κλυδωνισμοί και να αντανακλούν τις πραγματικές ανάγκες της γεωργίας, σε κάθε περιφέρεια. Οι κανόνες πρέπει να παρέχουν την απαιτούμενη ευελιξία στα κράτη μέλη.

Το πρασίνισμα της ΚΑΠ θα πρέπει να είναι ένα απλό καθεστώς, κατανοητό και εφαρμόσιμο, σε όλες τις περιφέρειες της Ένωσης. Το προτεινόμενο ύψος της «πράσινης ενίσχυσης» είναι δυσανάλογα υψηλό σε σχέση με τη συνολική στήριξη. Το μέτρο, όπως προτείνεται, αυξάνει τη γραφειοκρατία και συνεπάγεται οικονομικές επιβαρύνσεις στους ήδη επιφορτισμένους με αυστηρές υποχρεώσεις γεωργούς. Οι υποχρεώσεις στις οποίες θα καταλήξουμε πρέπει να εφαρμόζονται ανάλογα με τις αντικειμενικές δυνατότητες των κλάδων και των περιφερειών. Κλάδοι όπως η

ελαιοκαλλιέργεια θα πρέπει να αναγνωρίζεται ότι πληρούν τις προϋποθέσεις για την είσπραξη της «πράσινης ενίσχυσης».

Οι οροφές των άμεσων ενισχύσεων, πέραν των οποίων μειώνονται οι ενισχύσεις, πρέπει να είναι χαμηλότερες ενώ η ανακατανομή των πόρων στο 2^ο πυλώνα θα πρέπει να γίνεται ανάμεσα σε όλα τα κράτη μέλη.

Για τον «ενεργό αγρότη» ο ορισμός είναι άκαμπτος. Θα πρέπει να δοθεί περισσότερη ευελιξία στα κράτη μέλη ώστε να το μέτρο να εξυπηρετεί το σκοπό της καλύτερης στόχευσης των ενισχύσεων.

Τέλος, υποστηρίζουμε ένα απλό καθεστώς στήριξης για τις μικρές αγροτικές εκμεταλλεύσεις. Θα πρέπει όμως να δοθεί η ευελιξία στα κράτη-μέλη, ώστε και το στόχο μας να πετύχουμε και να μην στερήσουμε ένα σημαντικό μερίδιο των πόρων από τις υπόλοιπες, αυξημένων υποχρεώσεων, παραγωγικές εκμεταλλεύσεις.

Αγροτική ανάπτυξη

Η ανακατανομή των πόρων ανάμεσα στα κράτη-μέλη δεν πρέπει να θέτει σε κίνδυνο σημερινές ισορροπίες ενώ στα κριτήρια για την κατανομή των πόρων θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, που είναι δυσμενέστερες για ορισμένες περιφέρειες της Ένωσης, όπως η Ελλάδα.

Η αλλαγή της δομής των προγραμμάτων, η δυνατότητα για ομαδοποίηση δράσεων και για σχεδιασμό τοπικών υποπρογραμμάτων, που μπορούν να συμβάλλουν στην απλούστευση, στην ολοκληρωμένη προσέγγιση των τοπικών αναγκών και στην αντιμετώπιση διαρθρωτικών προβλημάτων του αγροτικού χώρου αποτελούν κατ' αρχήν θετικά στοιχεία της πρότασης.

Τέλος, η εμπειρία έδειξε ότι τα εργαλεία διαχείρισης κινδύνου και κρίσεων στη γεωργία είναι απαραίτητα για τη στήριξη του αγροτικού εισοδήματος και τη βιωσιμότητα του τομέα, αφού οι κίνδυνοι των αγορών και των φυσικών φαινομένων υπερβαίνουν τις δυνατότητες αντιμετώπισης από πλευράς των γεωργών και γίνονται διαρκώς συχνότεροι και εντονότεροι.

Κοινή Οργάνωση των Αγορών (Ενιαία ΚΟΑ)

Τα μέτρα ρύθμισης των αγορών πρέπει να ενισχυθούν, να εφαρμόζονται σε όλα τα προϊόντα με απλές διαδικασίες και να περιλαμβάνουν:

- ενίσχυση της διαπραγματευτικής δύναμης των γεωργών και παροχή κινήτρων για συντόμευση της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων.
- δημιουργία παρατηρητηρίου τιμών και περιθωρίων κέρδους, σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- προώθηση της συμβολαιακής γεωργίας.

Πρέπει να επανεξετασθεί με προσοχή η κατάργηση μέτρων ρύθμισης της προσφοράς, όπως οι ποσοτώσεις γάλακτος και ζάχαρης και τα δικαιώματα φύτευσης νέων οινοποιήσιμων αμπελώνων, λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες εξελίξεις.

Η προβολή και η ανάδειξη της ποιότητας και της ασφάλειας των ευρωπαϊκών διατροφικών προϊόντων, οι ανάλογες των ευρωπαϊκών προδιαγραφών απαιτήσεις για τα εισαγόμενα προϊόντα, αποτελούν προϋποθέσεις για μια βιώσιμη γεωργία, αποδοτική για την ύπαιθρο και την οικονομία και φιλική προς τον καταναλωτή και την κοινωνία.